

A la segona part, X. Granados destacà la diferència entre el que pot ser la generalització de l'aplicació de la nova ordenació i el que, a la pràctica, està suposant la impartició dels ensenyaments secundaris en la fase d'experimentació. En particular, comentà la presència de la física a la part comuna del currículum de l'àrea de ciències i la seva manifestació indirecta a la part comuna de l'àrea de tecnologia. Tanmateix, i especialment pel que fa a l'ensenyament secundari obligatori, indicà la incògnita que suposa el fet que el caràcter experimental de la Física pugui quedar per desenvolupar, pel fet que ni la tradició en l'organització dels centres ni les dedicacions del seu professorat no semblen apuntar en aquest sentit.

En el col·loqui amb el qual es tancà la sessió, es manifestà la preocupació que l'extensió de l'ensenyament obligatori als 16 anys es faci en un sistema "comprehensiu únic", deixant reduït a una part variable del currículum la capacitat d'adaptació a les diferents capacitats i possibilitats dels alumnes. En particular, preocupà als presents la possible desaparició d'autèntiques possibilitats de formació a l'ensenyament secundari dels alumnes amb perspectives de formació universitària.

Núria Ferrer

RESSENYES BIBLIOGRÀFIQUES

Lingüística per a científics

El llenguatge científic i tècnic
Lluís Marquet Ferigle; 394 pàgs.;
Cultura, Tècnica i Societat, Associació
d'Enginyers Industrials de Catalunya
(Barcelona, 1992)

Em sembla que no és en va dedicar un espai d'aquesta revista al llibre de referència, encara que d'entrada ens pugui semblar que no hi escau. Si editar una revista científica en català fos un fet usual i no una singularitat, és a dir, si el nostre idioma estigués en els aspectes científics i tècnics completament normalitzat, possiblement no en parlariem. Malauradament, aquest no és el cas, i l'aparició d'un llibre de lingüística dedicat a la terminologia científica i tècnica escrit per un enginyer i pensat per als problemes que es presenten en català, no el podem deixar de comentar.

Es tracta d'una obra per a no iniciats en lingüística, en la qual l'autor exposa el seu coneixement aplicat a la terminologia científica després d'una llarga activitat com a professor a l'Escola de Biblioteconomia

de Barcelona, d'haver impartit any rera any cursos d'aquesta matèria a la Universitat Catalana d'Estiu, d'haver intervingut amb gran dedicació en la redacció i coordinació dels articles de ciències de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, d'haver escrit diverses obres i de col·laborar regularment a *Serra d'Or* i en altres revistes.

És, sense cap dubte, una obra destinada a donar les raons lingüístiques als redactors científics perquè usin la terminologia catalana correctament. I és que la correcció no és una qüestió de gustos sinó l'acceptació de solucions adoptades amb criteris científics de lingüística.

Bona part del llibre està dedicat a exposar de manera clara, jo diria que amb la racionalitat pròpia de l'enginyer, conceptes lingüístics generals aplicats al català, que es van desenvolupant a partir de l'exposició dels conceptes bàsics de la formació del lèxic, amb freqüents referències a les *Converses filològiques* de Fabra, fins a la consideració lingüística de la terminologia, que s'exposa ampliament al llarg de dos extensos capítols.

Molt especialment es tracta de la neologia, la forma més freqüent però no pas única, de generar terminologia. Aquesta part és una aportació important de conceptes lingüístics a la formació científica i tècnica.

El vessant docent de l'autor en el camp de la biblioteconomia es fa evident en el capítol dedicat a les obres lexicogràfiques. Els criteris de selecció i d'ordenació del lèxic en la confecció de diccionaris, vocabularis, glossaris, enciclopèdies, etc. són una valuosa informació per als usuaris d'aquestes obres, que es complementa en el capítol següent dedicat a la traducció especialitzada.

Finalment, l'obra deixa el tractament general del tema i s'endinsa en el que ens interessa d'una manera més concreta: la terminologia científica i tècnica en català. Les necessitats terminològiques en català s'inicien modernament amb les publicacions de les filials científiques de l'Institut d'Estudis Catalans i s'estructuren a mesura que el *Diccionari General* de Pompeu Fabra va prenent cos. La formació tècnica de Fabra va fer que en aquesta primera etapa s'assumís de forma automàtica la fixació terminològica. A més, era una època d'evolució científica i tecnològica molt més lenta que la que es produí a partir de la Segona Guerra Mundial, que coincidí precisament amb l'inici de la prohibició de l'ús públic del català. El llibre fa un breu resum d'aquests fets i entra de ple en la història recent de l'aportació postfabriana, tan abundant com dispersa per la diversitat de persones i d'institucions que hi busquen solucions. És en aquesta etapa que en Lluís Marquet hi aporta el seu treball, dotat del necessari rigor i prudència que el seu coneixement lingüístic li confereix. En funció d'aquesta capacitat, dedica l'última part del llibre a exposar com creu que s'ha d'actuar per definir i fixar la terminologia científica i tècnica en català: la seva universalitat, els neologismes, els criteris

de decisió, els termes calcats o manlevats i, molt especialment, hi exposa els perills de l'aplicació indiscriminada per imitació, allò que l'autor en diu "regla de tres terminològica", fórmula a partir de la qual el català parlat amb poca cura s'ha omplert de neologismes provinents del castellà, fent seves expressions que entren en contradicció amb el que la llengua ja té establert i consolidat de fa temps. Permeteu-me'n un exemple extret de la pàgina 258:

"En castellà hi ha el verb *refrentar*, que és usat com a terme de mecànica en el camp de les màquines eina. Doncs bé, si a *frente* en català en diem *front*, l'equivalent català de l'acció mecànica alludida serà *refrontar*. Val a dir que *refrontar* és un verb inventat i arbitrari; en el llenguatge dels tallers, per al concepte tractat és viu el verb *escaïrar*".

N'hi ha més d'exemples en el llibre: de *petrolero*, *petroler* en lloc del correcte *petrolier*, o de *mensajero*, *mensatger* en lloc de *missatger*, etc.

En el camp científic-tècnic el català també pot ser influenciat per altres llengües, especialment pel francès i l'anglès. El cas que copiem de la pàgina 257 és un exemple d'aplicar un prefix no genuí:

"el prefix general per a crear un mot contrari és *des*; de *fer* fem *desfer* i de *muntar*, *desmuntar*. Doncs, anàlogament, de *magnetitzar* farem *desmagnetitzar*; de *ionitzar*, *desionitzar*, etc. Per això no podem admetre un neologisme com *decodificar* -tan estès- perquè en català no tenim pas el prefix *de*, propi de l'anglès i del francès. Per tant, cal que fem correctament *descodificar*. I anàlogament farem *desmodular* i no *demodular*".

Fins a quin punt posem en perill l'autenticitat de l'idioma per influències forànies i per la nostra ignorància en són una petita mostra els casos anteriors, i no s'hi val a dir que la llengua viva és aquella que es va generant d'una manera espontània; per aquest camí convertiríem el català, idioma estructurat científicament, en un dialecte estrany, aneu a saber si del castellà o de l'anglès. La lectura d'aquest llibre, doncs, es fa imprescindible per acceptar, si més no, les solucions terminològiques definides per l'autoritat lingüística, el TERMCAT¹, fins allà on aquest centre ha definit, i per crear-nos l'habitudo de reflexionar pertinentment abans d'emprar un terme que ens pugui semblar d'origen sospitós.

Francesc Gacia

¹Centre de Terminologia Catalana, creat el 1985 per conveni entre el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans

P R E M I

"JORDI PORTA I JUÉ" de la Societat Catalana de Física

Convocat per trenta-unena vegada el 23 d'abril de 1993, serà adjudicat el 30 de març de 1994. L'import del premi és de 100.000 pessetes.

El Jurat podrà concedir per unanimitat un altre primer premi, i tant si el premi s'adjudica com si no, es podran concedir un o més accèssits.

Poden prendre part en aquesta convocatòria estudiants de qualsevol centre universitari.

Els treballs que aspiraran al premi hauran d'ésser escrits en català, i s'hauran de presentar en dos exemplars escrits a màquina i signats per l'autor, el qual indicarà la seva adreça, així com la Facultat o Escola on estudia i el curs en què està matriculat. En queden excloses les tesis doctorals.

Farà l'adjudicació un Jurat format per tres membres designats pel Consell Directiu de la Societat.

Els premis es faran efectius el dia del lliurament dels premis de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

La Societat no s'obliga a retornar els treballs no premiats que no hauran estat recollits dins dels tres mesos següents a la data d'adjudicació dels premis.

Les obres aspirants al premi hauran d'ésser trameses, per correu certificat, a la Secretaria de la Societat, o bé presentades a la seu de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, carrer del Carme, 47, 08001 Barcelona, abans del 31 de desembre de 1993.